СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 117. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 20-го травня 1936. — VOL. XLIV. No. 117. Jersey City, N. J., Wednesday, May 20, 1936. THREE CENTS

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ КОНҐРЕСОМ І НАЙВИЩИМ СУДОМ

ВАШИНҐТОН. — Найвищий федеральний суд, якого завданням є також наглядати, чи ріжні зарядження конґресу, а навіть самого президента, не ламають постанов конституції, узнав Акт Ґуфа, що недавно перейшов у конґресі, неважним. Цей акт мав реґулювати взаємовідносини між власниками майн і майнерами. Найвищий суд опер своє рішення на тому, що названий акт усталює, між іншим, також висоту платні і години праці. А це противиться федеральній конституції, яка каже, що ці справи повинні рішати самі стейти, кожний окремо.

Робітничі юнії незадоволені з такого повороту справи. Віліям Ґрін, президент Американської Федерації Праці, а також Джан Луис, президент юнії копальняних робітників, заявили, що тепер робітникам не лишається нічого іншого, як тільки скріплювати свої орґанізації. Коли не можна реґулювати співжиття власників з робітниками шляхом актів і переговорів, то хай тоді рішає напір сили.

ВИЧИЩУЮТЬ СУСПІЛЬНЕ БАГНО.

БРУКЛИН (Н. Й.). — У звязку з відомим мордом Дрокмана перед присяглим судом в Бруклині прокуратор обвинувачував вісім осіб зпоміж урядових і політичних кругів, що старалися заховати справників морду перед рукою справедливости. Між обвинуваченими був навіть асистент окружної прокуратури, Кляйман, а також один високий урядник стейтової леґіслятури. Крім того, говорив прокуратор, є ще 17 інших осіб, що брали більшу або меншу участь у цьому морді.

СЕНАТОР ЛАНДОН ЗАОХОЧУЄ МОЛОДЬ.

АТІКА (Канзас). — Сенатор Ландон, який з боку републиканської партії правдоподібно буде кандидувати у наступних виборах на президента, виголосив перед збором студентів промову, в якій запевняв, що Америка це богатий край і нема причини для молоді попадати в розпуку з причини нинішньої депресії. Америка ще двигнеться з нинішнього стану й осягне новий рівень життя, і то такий високий, якого вона ще не знала досі. Тільки до цього потрібно охочих людей, з приватною ініціятивою, з твердим характером і завзятим духом, якого знали колись американські піоніри, що закладали основи під Америку.

ЗАЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК У МЕКСИКУ.

КОЛЬОНІЯ (Мексико). — В неділю по цілім Мексику вибух залізничий страйк, у якому взяли участь біля 50,000 людей. Цілий залізничий рух спинений. Цікаво, що страйкарі вивішують червоні прапори, але в середині між двома національними мексиканськими прапорами.

БРАК РОБІТНИКІВ ДЛЯ БУДОВИ ДОМІВ.

ВАШИНҐТОН. — Голова „Федерел Гавзінґ Адміністрейшен", Стюарт Мекдоналд, подав до прилюдного відома, що внаслідок оживленої праці в його орґанізації, яка по цілій Америці на широку скалю почала будувати доми, слідний брак робітників у цій галузі, а саме столярів і малярів домів.

ОБМЕЖЕННЯ ЕКСПОРТУ ВЕДЕ ДО ДЕРЖАВНОГО СОЦІЯЛІЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Голова оборотового відділу в департаменті стейту, Генрі Ґрейді, сказав, що держава, яка прямує до самовистарчальности, обмежуючи чужий імпорт, скорше чи пізніше мусить докотитися до державного соціялізму, в якому ввесь капітал і все продуктивне майно перейуть на власність держави. Він підкреслив, що великі обмеження в міжнародньому товарообміні є одною з головних причин нинішньої економічної скрути.

РОЗПРАВИВСЯ ПО АМЕРИКАНСЬКИ.

НЮ ЙОРК. — Ґубернатора стейту Ню Джерзі, Гофмана, який набрав був широкого розголосу у звязку з засудом Гавптмана, образив на бенкеті один репортер настирливими запитами. Ґубернатор тихцем вийшов із салі й покликав за собою цього репортера. Коли вони опинилися в „лабі", ґубернатор гостро заявив: „Ви не можете мене зневажати й безкарно собі з тим відходити". З тими словами він заїхав настирливому репортерові у лице так, що той покотився на землю. Після цього ґубернатор спокійно вернувся назад на галю і там серед високих політикерів виголосив промову.

НЕҐУС ЖИТИМЕ В ШВАЙЦАРІЇ.

Етіопський здетронований цісар Селясі закупив ще давніше у швайцарській місцевості Вевей гарну віллю, яку тепер зачали перероблювати. Надіються, що Селясі переїде до Вевей на постійне життя. Досі ця вілля була незагосподарена. З городу забирали ярину й овочі сусіди, головно італійські робітники, бо господаря не було.

МАЛИ „ГАРНЕ" ВЕСІЛЛЯ.

Вертаючися з весілля в Йонґставн, Огайо, ґрупа з сімох людей наїхала своїм автомобілем на переїжджаючий поїзд. Шість з них погибли на місці, а семий лежить тяжко ранений у шпиталі. Зудар був такий сильний, що від нього залізничі ваґони зіскочили з шин.

19,000 ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ ПРИ ДОРОГАХ.

У станиславівському повіті почалось дальше садження овочевих дерев при повітових дорогах. Цього року повітови виділ засадить на ріжних відтинках доріг коло 2,000 штук черешень, морви і т. п. В останніх роках засаджено понад 19,000 овочевих дерев, які на весну старанно доглядають. Цей примір вплинув корисно на населення повіту, яке зачинає закладати сади і дбати про давні овочені дерева. В багатьох випадках громади зужитковували до цього громадські неужитки, що стоялц відлогом.

АРЕШТУВАЛИ ДЕФРАВДАНТА.

У слідчій вязниці в Сяноці опинився бувший судовий скарбник із Риманова, Антін Берицький, що здефравдував із судових депозитів кількадесять тисяч зл. і в грудні м. р. на фальшивий пашпорт виїхав до Арґентини. Недавно арештували його на німецькій границі, як на фальшивий пашпорт, виставлений на інше імя, вертався з Арґентини до краю. Знайшли при ньому незначну готівку.

ДИТИНА ВРОДЖЕНА В ПОВІТРІ.

Шведська громадянка Оверторнеа мусіла виїхати в негайній справі до міста Бодден, що лежить на шведсько-фінляндськім кордоні. Коли літак осів, виявилося, що вона породила дитину. Є це, здається, перша дитина, яка вродилась на літаку. Шведська преса займається тепер питанням, яке місто народин дитини вписати в метрику. На імя новонародженій дівчині дали „Аріеля" на честь повітря, додавши поетичному імені з Шекспірової драми жіноче закінчення.

ФАЛЬШУВАЛИ ГРОШІ.

Фабрику фальшивих долярів викрили в Рудниках, пов. Снятин. Фальшівники виробляли 1 і 2-долярові банкноти, а крім того 10-злотові монети. У звязку з тим арештовано Юру Джамана, аґента видавництва „Рекорд" з Коломиї, а крім того Василя Абрамінка і Вас. Жовтяка.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНИ ТА КОПИЧИНЕЧЧИНИ.

У Теребовлі на засіданні повітового виділу устійнили подробиці електрифікаційного пляну теребовельського та копичинецького повіту.

ЧЕРЕЗ ЦІКАВІСТЬ ОПИНИВСЯ В СУДІ.

Старенький Фред Маєр, блукаючи по вулицях Бруклина, (Ню Йорк), почав з нудьги оглядати пожарну алярмову скриньку, що висіла на залізному стовпі. Цікавість зростала і вкінці він потягнув за ручку. Почав дзвонити дзвінок, а через кілька хвиль зі всіх сторін почала приїздити пожарна сторожа. Шукаючи справника, вони знайшли старушка й потягнули його за те до суду.

ЕМІҐРАЦІЙНІ ОШУКАНЦІ.

Державна еміґраційна влада в Польщі викрила шайку еміґраційних ошуканців, що бушували на Волині і Поліссі. Вони намовляли селян еміґрувати до Африки та середущої Америки (Еквадору), обіцюючи їм безплатний наділ землі та безплатну дорогу. А покищо брали від наївних ріжні оплати (вписове, тощо) і видавали поквітування та леґітимації з печаткою „Скафа" (орґанізація козаків в Альжирі). Провідником ошуканчої шайки був Станислав Туркус, що подавав себе за інжиніра. Він послугувався помічниками, що вербували й ошукували людей в ріжних місцях краю. Всіх арештовано.

ПОДВІЙНИЙ СМЕРТНИЙ ПРИСУД.

В окружному суді в Сосніви́ці запав присуд у процесі Павла Ґжешольського. Процес розкрив жахливу моральну гниль, яка панує в середніх колах тамошнього громадянства. За отроєння сина Юрія засуджено Ґжешольського на кару смерти, яку на основі амнестії зменшено на досмертну вязницю. За отроєння доньки Люцини засуджено його також на кару смерти з позбавленням прав раз на все. За спробу отроєння служниці засуджено його на 3 роки вязниці, яку на основі амнестії зменшено до півтора року. Як збірну кару за всі злочини суд вимірив Павлові Ґжешольському кару досмертної вязниці з позбавленням прав на все.

ЗГОРІЛО 12 ЗАГОРОД.

У селі Голосковичі, повіт Броди, пожежа знищила 10 мешкальних домів і 18 господарських будинків з мертвим інвентарем на загальну школу 26,000 зл. Пожежу спричинили два хлопці, що бавилися вогнем під хлівом.

ПРИВАТНА НАУКА ЗАБОРОНЕНА У НІМЕЧЧИНІ.

Німецький міністер освіти Руст видав розпорядок, на основі якого не вільно приймати дітей до приватних шкіл. Розпорядок каже, що для кожної німецької дитини мусить бути місце в державній прилюдній школі. Діти, що ходять уже до приватних шкіл, мусять з новим шкільним роком перейти до державних шкіл.

УСУВАЮТЬ ЗА ПИЯНСТВО З ПРАЦІ.

Голова нюйорської поліції Валентайн викинув знову трьох поліцаїв зі служби за пиянство. Передтим він уже викинув за тесаме понад сотку людей. Валентайн підкреслив, що буде далі вичищувати поліційний склад з пяниць, бо замісць вдержувати лад пяні поліцаї той лад самі нищать.

ВИНАХІД ЛІКАРЯ.

Відомий лікар у Львові, д-р О. Тущицький, що має вже за собою кілька опатентованих винаходів, сконструував нові помпи-мотори, що працюють виключно при помочі ріжниць зовнішньої та внутрішньої температури. Комісія, делеґована математично - природничо - лікарською секцією НТШ, провірила правильне функціонування моделю нової помпи і ствердила правдивість науквоих основ цього винаходу. Тому, що винахідник старається про патент для свого винаходу, ближчих описів апарату покищо не можна подати.

БДЖОЛИ, ЩО НЕ ЖАЛЯТЬ.

В англійському місті Брістоль роблять у місцевому зоольоґічному городі цікаві досліди з бджільними матками. Хотять випродукувати бджолу, яка не жалить. Досі вдалось виплекати дуже лагідні бджоли, що не кидаються на людей ані на звірят, хіба що дуже роздратовані. Всеж таки не тратять нічого зі своєї жвавости і трудящости.

СКАНДАЛЬНА СПРАВА Д-РА І. ЛЯКСА.

Про засуд д-ра Ігната Лякса, адвоката у Станиславові та синдика гр.-кат. станиславівської капітули, ми вже згадували. А проте справа Лякса втримується серед станиславівських громадян усе ще як першорядна сензація, на жаль, сензація найгіршого сорта.

Судова розправа виволікла на денне світло просто неймовірні кримінальні „ґешефти" канцелярії підсудного: обманства й митарства ділялись там з єдиною метою — добути гроші. Було там вироблювання за гроші „прихильних настроїв" для клієнтів у суді й інших установах, були підроблювання, доповнювання і крадіж документів, виставлювання векслів на більші, ніж треба було суми, обдирання зі шкіри нещасних клієнтів чи то у формі лихварських відсотків чи заворотних гонорарів, за всякі конференції й інтервенції, було фальшування білянсів, та вершком усього було створення „Акційної Спілки" при помочі фіктивної неіснуючої ґрупи віденських фінансістів, на підставі повновластей від видуманих осіб і сфабрикованих листів від фіктивних приятелів...

Жертвами того обманця були люди всіх станів, усіх віроісповідань і всіх народностей. Д-р Лякс не робив ріжниці, чи це жид чи поляк чи українець попав у його лабети, — коби тільки можна було його обманути. Не робив теж ріжниці у висоті „заробітків" і лакомився навіть на розмірно дрібні суми.

ГОТУЮТЬСЯ ВІДСВЯТКУВАТИ 10-ЛІТТЯ СМЕРТИ С. ПЕТЛЮРИ

ЛЬВІВ. — З часописних повідомлень видно, що пороблено відповідні заходи, щоб пошанувати гідно траґічну смерть Симона Петлюри. В суботу, 23 травня, відбудеться у Львові літературна академія, в неділю, 24 травня, полева Служба Божа за поляглих вояків Української Армії, а по ній жалібне богослуження з промовою адютанта С. Петлюри. У Великім Театрі відбудеться тогож дня пополудні вокально-музична академія, а в Луговім Городі пописи луговиків та луговичок.

Відозва „Лугів", видана з нагоди цього свята, зачинається так:

„Цього року 25 травня минає 10 літ, як жидівський комуніст Шварцбарт убив Головного Отамана Військ України та Голову Директорії Симона Петлюру в Парижі".

ПРОФ. ОЛ. КОЛЕССА НА АВДІЄНЦІЇ В ПРЕЗ. БЕНЕША.

ПРАГА (Чехословаччина). — В понеділок, 27 квітня, відбув президент Чехословацької Републики, д-р Едвард Бенеш, довшу конференцію з д-ром Олександром Колессою, ректором Українського Університету у Празі.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ У ПАРИЖІ.

ПАРИЖ. — Як подає Офінор, цьогорічний Шевченківський концерт, який відбувся в Парижі 25 квітня, стягнув на свято майже всю українську кольонію, що, як відомо, поділена на ріжні табори, які не сходяться навіть на українських загально-національних маніфестаціях. Музичне товариство ім. Кошиця взяло собі за ціль обєднати іміґрацію хоч раз на рік біля імени Великого Пророка. І це вдалося. На святі відзначився особливо великий мішаний хор, що виступив під проводом А. Чехівського.

ВИТАЮТЬ П. Е. БРІКЕ, ВІДОМОГО ПРИЯТЕЛЯ УКРАЇНЦІВ.

ПАРИЖ. — Офінор подає, що українська кольонія в Парижі мала нагоду витати в себе дорогого гостя, яким є П. Е. Бріке, редактор часопису „Журналь де Женев". Ред. Бріке не тільки симпатизує з українським рухом, але теж пильно вистудіював українську справу. Він є тим, що постійно викладає і пише про Україну та доказує, що українська справа, як справа загально-европейського значіння, має бути вирішена в найближчому часі. Визначного гостя привитали бенкетом, влаштованим Комітетом приязни Народів України, Кавказу й Туркестану. Він теж відвідав концерт у память Щевченка, який зробив на нього дуже корисне враження.

УРЯД „ТВЕРДОЇ РУКИ".

ВАРШАВА (Польща). — Польська Аґенція Телеґрафічна подає зміст того, що пише польська преса про зміни в польськім уряду. Каже, що преса підкреслює, що на чолі уряду стоїть „жовнір" і „людина чину і скорого рішення". А це все потрібне в тих, таких непевних часах, коли зі всіх боків можна надіятися ріжних несподіванок.

НЕ ХОЧУТЬ РИЗИКУВАТИ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Уряд не ставиться вже прихильно до позичок, які шведські промисловці уділюють Советам. Каже, що коли хто хоче позичати, то хай це робить на власне ризико.

НІБИ ПОЛЯК, НІБИ БРИТІЄЦЬ, АЛЕ ПЕВНЕ, ЩО ОШУКАНЕЦЬ.

ЛОНДОН. — Антоні Іден, міністер закордонних справ, заатакував у палаті послів італійську амбасаду, яка послугувалася „полковником Педром Лопезом", що є з польського роду, а тепер британським горожанином, на те, щоб доказувати, що британський уряд і британські фірми достарчували етіопцям кулі „думдум". Отой „Лопез" показується звичайним ошуканцем, що запродав себе для компромітування британського імени. Таке виходить із заяви Ідена. Він додав, що звертав увагу італійському амбасадорові на цю підозрілу людину.

ХОЧЕ ДАТИ АМНЕСТІЮ.

РИМ. — Ходять слухи, що Мусоліні носиться з думкою проголосити широку амнестію, яка обійме всіх політичних противників, якщо вони схочуть тепер станути під стяг „нової фашистівської імперії".

ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО СКАНДАЛЬНИХ ПРИСУДІВ.

МОСКВА (Росія). — „Ізвестія" пишуть про те, що під революційним знаменем видавано дуже часто такі присуди, що треба паленіти з сорому. Кажуть, що тепер треба направляти заподіяну невинним людям кривду. Вже деякі присуди касують.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as ...nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
A cepted for nailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТАНЦЮЮТЬ НА ПРИКАЗ

Советський кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" доносить з Москви, що все зачинає там танцювати. І то — на приказ советського уряду. Сталін приказав, що треба бути веселими, і всі зачинають веселитись. А як треба веселитись, коли і з чого сміятись, і де і як танцювати, — про це теж дбає уряд.

Як бачимо, Совети поводяться з людьми як цигани з медведем. Хочеш чи не хочеш, а скачи, роби ріжні штуки, щоби було з чого сміятися.

В Советах як у тій опері „Паяци". Хоч який ти сумний, хоч біль розриває твоє серце, ти смійся. Та в опері, чи в цирку, товпа хоч платить за цей сміх і той, хто сміється, хто заробляє тим шматок хліба. А в Советах кажуть серед біди і нужди й утисків танцювати і радуватися цілком задармо, на втіху Сталіна і його ґвардії. Кажуть сміятися тим батькам і матерям, що їм Совети забрали діти; кажуть сміятися тим діттям, яким порозстрілювано родичів чи захоплено їх до тюрем або на Соловки.

Не знати, що з тої веселости вийде. Дуже можливо, що сум для тих, що її заряджують. То одно певне, що досі світ іще не чував про таке вирафіноване варварство, як те, що характеризує поведення Советів супроти живих людей.

Американський кореспондент збуває те все легкою іронією, з якої тільки виходить, що для Советів не існують ніякі принципи. Сьогодні те, а завтра щось зовсім інакше. Ще недавно, пише цей кореспондент, гляділи на вулицях на людину, що була по людськи вбрана, як на — підозрілу, як на буржуя. Сьогодні наказується всім вбиратись якнайкраще. Не так давно гляділи Совети на такі забави, як танці, як на якусь диковину, як на пусту витрату часу, як на... гріх. Тепер вважається танцювання — соціялістичним обовязком. До цього додаймо ще й те, що большевицькі аґенти намагаються тепер раз-у-раз перепихати по світі пропаґанду, що в Советах усе демократизується, що Совети стають на ділі демократичною державою. А коли глибше застановимося над тими приказами про потребу веселого життя, танків, буржуазних розривок, як теж над тою пропаґандою про демократизацію Советів, то прийдемо до переконання, що з Советами чим далі, тим гірше. Тому беруться вони на всі лади притягнути до себе з одного боку незадоволене населення, а з другого — буржуазно-демократичний світ, щоб мати його за собою у випадку таких заворушень, що несли б за собою упадок советської влади. Та й це не спинить процесу розкладу Советів. Тепер ломлять советські провідники безцеремонно свої принципи, а згодом поломлять собі й голови.

ЛЬВІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ І ЇХ ПРИЧИНИ

(Оригінальний допис з Галичини).

Це пахне революцією!
Проф. Бартель.

Читачі знають вже про великі вуличні непорядки, які були у Львові в четвер по Великодних Святах. Безпосередньою їх причиною були смерть і похорон Володислава Козака, котрий зістав вбитий підчас вуличних демонстрацій.

Від шпитальної трупарні до Личаківського кладовища немає більше як пів кільометра, і влада згодилася на влаштування похорону без поліційної асистенції, тимбільше, що похоронний комітет заручив за цілковитий порядок і супокій.

Львівська поліція була очевидно введена в блуд тим фактом, що недовго перед тим відбувся в Кракові також похорон вбитих підчас вуличних заворушень, і то цілком супокійно і в порядку, то і там похоронний комітет заручив за порядок і та при допомозі установленої ним горожанської сторожі справді його задержав.

Та у Львові сталося інакше. Коли вже мав розпочатись похід — то аґітатори, розставлені поміж зібраною масою (було коло **15** тисяч народу) піднесли оклик: „Люди, позір! Стуліть кулаки і піднесіть їх вгору! Ми Козака похоронимо аж на **Янівськім** кладовищі і тому похід має піти через ціле місто. **Кулаки догори!**"

Було це всупереч плянам похоронного комітету. Та комітет стратив всяку владу над товпою, поміж котрою крутилось багато комуністичних аґітаторів.

Пішов отже похід не на Личаківський цвинтар, але на Янівський, більше як три кільометри віддалений від трупарні, де навіть і могили не було ще викопано. Та маса народу перекотилася через найважніші площі і вулиці міста, як ось через галицьку і марійську площу та через вулицю легіонів, що давніше звалась вулицею Карла Людвика.

Похід прийняв відразу вид несупокійної, вояовничої демонстрації вуличної. По дорозі розбивано систематично виставові вікна в крамницях, товар викидувано на вулицю та грабовано або нищено. Одного ювілера обрабовано в цей спосіб на кількасот тисяч злотих. З особливою приємністю розбивано великі шиби в каварнях, а в одній навіть в середині порозбивано мармурові столики. Спричинені шкоди обчислюють на яких два міліони злотих.

Поліція не була на таке приготована, а відділи її, які остаточно появилися, не могли дати собі ради з розбурханою товпою, тимбільше, що вона почала ставити на вулицях (нпр. коло міського театру) барикади. Товпа народу перевертала попросту трамваєві вагони і автобуси та клала їх поперек вулиці. Чейже до того немалої сили потрібно. На невеличкі відділи поліції, які виступили проти товпи, посипалось каміння, а і револьверові стріли. Каміння очевидно було принесене з собою, бо головні вулиці Львова є асфальтовані.

Поліція зачала вживати зброї. І річ ясна — впали жертви в людях, котрих число і досі не зістало усталене. Зпочатку говорено про вісьмох вбитих, потім про 12-тьох, тепер вже говорять про 20-тьох, але приватні вісти голосять, що жертв є ще більше.

Премієр міністрів Косцялковський запросив телеґрафічно проф. Бартля зі Львова, що і сам був попередно міністром президентом, щоб йому особисто оповів цілу правду, що властиво є на річи, як це виглядало, і хто властиво завинив цілу ту катастрофу.

Річ очевидна, що Бартля обскочили у Варшаві зараз всілякі ґазетники і нуж випитувати: а чого приїхав? А що говорив з Косцялковським і про таке інше.

Бартель обертав все в жарт і нарешті каже їм таке:

„Але що це таке ви, мої панове, виписуєте про Львів. Були це далеко поважніші події. Коли до людей стріляють, а вони не утікають, але ідуть без страху перед смертю наперед, то це не є ніякі розрухи. **Це пахне революцією!**"

І справді було очевидним, що тут ділала справна рука комуністів, котрі використали і смерть В. Козака і пануюче величезне безробіття, щоб і свою печеню спекти.

І так — хоч на самий Янівський цвинтар дійшло разом з домовиною не більше як півтори тисячі людей, — то рівночасно уся решта розбіглася по інших вулицях, куди похоронний похід взагалі і не ішов — та робила величезні шкоди. З великою охотою розбивано склепи з горівкою, частину її випивано на місці, а фляшки, яких не удалося зі собою забрати, розбивано до камяних хідників.

Річ певна, що до таких великих непорядків і до таких траґічних вислідків прийшло лише через велику безрадність поліції.

Хоч було це дуже тактовним та на місці, що влада спустилася на заяву похоронного комітету, що все буде в порядку, то чейже і в таких випадках повинно стояти — хоч і закрите (нпр. в подвірях камениць) відповідне поліційне поготівля, котре повинно чинно виступити в такій хвилі, коли покажеться, що горожанська сторожа, поставлена комітетом — не годна собі дати ради.

Такі вуличні збіговища розганяють в культурних краях просто сикавками. Колиж треба вже доконечно ужити зброї, то тоді уживається передовсім білої.

Кінниця навіть лише плоскими ударами шабель може легко розігнати натовп людей, отже навіть і без ран, а на всякий спосіб без смертоносних. „Пуля (куля) — дура" казав ще російський ґенерал Суворов і вона дуже часто при таких наґодах вбиває цілком припадково приявних на місці безпорядків людей.

Так наприклад і у Львові застрілено якусь бідну жидівку Лею Арцт — до того ще й вагітну. Кавалєрист скорше побачить атакуючих його людей — і постарається їх унешкідливити.

Але підчас львівських розрухів було в руху лише дуже мало кінних поліцаїв, а піші стріляли без розбору тай і годі задержати рівновагу духа, коли власне летить каміння, а зпоза барикад кулі. У всякому разі розумно і вчасно ужита кіннота не допустила би завчасу до будування барикад.

У Львові показалася поліція цілком безрадна, а що над нею стоїть воєвода полковник Беліна Пражмовський та віцевоєвода Сухенек-Сухецький, то, можливо, що вони будуть мусіти відповісти за це, що сталося, утратою своїх становищ. Взагалі є поголоска, що аж чотири воєводи підуть на зелену пашу, а один з них — Світальський з Кракова уже й пішов. А був він колись навіть президентом міністрів та займав ще й інші високі становища.

Щодо усунення обидвох львівських начальних урядовців — то справа не є така легка, бо воєвода Беліна-Пражмовський був колись організатором кінноти в леґіоні Пілсудського. Його заступник Сухенек-Сухецький є той самий, що разом з **Перацьким** та **Наконечниковом - Клюковським** уложили в серпні 1930 року цілий плян **„пацифікації"...** Покищо і львівського воєводу і його заступника з місць не усунено.

(Кінець буде).

ПРОБУДНИК ЗАКАРПАТТЯ

Дня 24. квітня 1803. року народився у священичій родині, в селі Тополі земплинської жупи, в Пряшівщині, Олександер Духнович, а 24. квітня 1865 р. помер він у Пряшеві, де його й поховано.

1935. року минуло 70 літ від смерти О. Духновича. Але ця річниця пройшла майже без відгомону, хоч її слід було святочно обійти. Бо О. Духнович своїм життям і всесторонньою національно-громадською діяльністю, перший промовив голосом закарпатських українців. Він перший висловив своєю працею їх право до участи в культурному житті народів. Чим для Галичини був М. Шашкевич або Ю. Федькович для Буковини, тим можна вважати О. Духновича для Карпатської Волости, розуміється, увглядно-нюючи місцеві умовини, особисті спонуки і т. п.

Заслуги О. Духновича лежать не в політиці, а в ділянці культури. Він був поетом, хоч і без особливого таланту. Зате в нього була поетична душа, що щиро відчувала всі терпіння власного, поневоленого народу. Тому О. Духнович уже в молодому віці з посвятою кинувся до праці, щоб по своїх силах двигнути рідну Батьківщину з застою та озброїти її освітою й свідомістю напрю з мадяризацією.

Вже в 1847. році видав він перший закарпатський буквар в народній мові п. з. „Книжиця для научающих", а потім низку інших наукових підручників, як „Маленьку біблію з картинками", „Краткий землепись", „Катехизис літургіческый" і „Народну Педаґоґіку", крім „Молитвенника для руских дітей" і „Хліб душі" — молитвослов для дорослих.

О. Духнович по званню греко-кат. священик, бачив у культурі й моральности ту непереможну силу народу, що може зберегти його від загибелі в мадярській неволі. Тому він поборював теж коршму, що соціяльну язву, що доводила наше селянство до морального й матеріяльного упадку. О. Духнович є предтечею протиалькогольного руху на Закарпатті. Замісць горівки, має пісня принести народові правдиву радість. За його почином повстають абстинентські гуртки, співацькі хори, а деякі розпияченні села переміняються в зразкові громади працьовитих і культурних селян.

Дбає О. Духнович також про молодь і молоде покоління інтеліґенції, тобто взагалі про будучність народу. Він заснував у Пряшеві Товариство св. Івана Хрестителя, що опікувалося незаможним студентством. А на інтернат для студіючої молоді пожертвував свій дім. Цим великодушним учинком виявив О. Духнович свій правдивий патріотизм і свою гуманну вдачу.

О. Духнович писав поруч наукових творів, теж поезії і драми. Його поезії, здебільшого дидактичного змісту, своєю формою вказують псевдоклясичний характер. Найбільшу вартість мають його патріотичні вірші, ось такі, як „Я Русин" або „Підкарпатські русини, оставте глибокий сон", що тепер є закарпатським гимном.

Своїми ідеями О. Духнович не додержував кроку з загально-українським національним розвитком. Також щодо мови його літературна творчість залишає багато до побажання. Зрештою О. Духнович пізніше взагалі перейшов на церковно-славянське язичіє. Однак тим він ще не зменшив свого значення в закарпатській літературі. Бо О. Духнович перший увів до неї народню мову. Що її чистота не була в нього зовсім бездоганна, це ще ніяк не змінює самого факту, що з О. Духновичем увійшла до закарпатської літератури жива мова народу. А хоч і згодом москвофільство виперло її звідтам на кільканадцять років, вже ніяка сила не могла знищити її і стримати її сьогоднішньої тріюмфальної перемоги в цілому закарпатському, культурному житті.

Незабаром по смерті О. Духновича заснувалося ще згідно з його бажанням Товариство св. Василія Великого в Ужгороді, що існувало до 1902. року. Дальшу його діяльність продовжувало Т-во „Уніо", А ідеольоґичним спадкоємцем цих орґанізацій є сьогодні „Просвіта". Культурно-пробудна праця О. Духновича дала у своїм вислідї підвалини для української „Просвіти" на Закарпатті. А проте Духновича присвоїли собі москвофіли, назвавши свою псевдоосвітню організацію „Обществом імени А. Духновича", що політичними інтригами намагається спинювати просвітянську діяльність.

Щоб русотяпи не поневіряли добре імя О. Духновича, треба дати вірне й обєктивне насвітлення його пробудній місії, що органічно має безперечно своє продовження в теперішньому українському народовецтві. За чотири роки (в 1940. р.) святкуватиме Закарпаття 75-ліття його смерти. До цієї річниці варта так підготовитись, щоб скапіталізувати для народовецького руху **традицію** Олександра Духновича, як культурно-народного пробудника Закарпаття. Бо українське життя конечно потребує її на Закарпатті й на всіх інших землях своїх тривких основ в історичній традиції. Отже її мусимо зберігати й не сміємо допустити, щоб наші „добрі" сусіди й вороги розкрадали нам її або фальшували й перекручували. — („Новий Час").

Лемид.

А. Баворський.

ВСІ ЗАТЯМИЛИ СОБІ

(Оповідання).

(1)

Семань Риндяк, наймит у господаря Лубаша все ще спав у сіні на стриху хати, хоч вже була осінь і ночі були холодні. Надівав на себе кожух, запорпувався цілий у сіно і засипляв. Був би цілком вдоволений, як би не те, що в світлиці саме під ним було ліжко господаря Лубаша. Той його господар мав ріжні хиби, які наймитам не можуть подобатися. Найприкрішою для Семаня хибою Лубаша було те, що він не любив, як його наймити сплять. Коли сам пробудився, то, бувало, хоч ще була ніч, хапав за жердку, яку на ніч ставляв коло ліжка, і нею стукав у стелю. Саме в тім місці на стриху спав Семань. Обовязком Семаня було відстукнутися на знак, що чув стукання господаря і що вже встає. Господар стукав жердкою поти, поки Семань не відстукнувся. Коли це вже сталось, Лубаш обертався на другий бік і ще раз засипляв.

Семань все спав як камінь. Нині чогось то пробудився, ще заки господар застукав. Пробудився і не годен був ще раз заснути. Сон розганяли йому ріжні думки.

— Вже крайня пора! — думав.

Він не думав, що вже крайня пора вставати. Тепер у Тонього було цілком що інше на умі. Погадавши, що вже крайня пора, парубчак хвилю цілком нічого не думав. Була ще чорна-чорніська ніч, та когут вже запіяв. Семань обернувся на лівий бік, бо до цеї пори лежав на правім боці. Він знов погадав собі:

— Вже крайня пора оглянутися за дівчиною.

Став у душі призиратися всім дівчатам, які знав, щоби рішитися, котру з них вибрати. Не диво, що першою, яка насунулася перед його духові очі, була найближча йому, бо жила в тій хаті, що й він. Перескакуючи до інших дівчат, порівнував їх з Каською, наймичкою Лубаша.

Ледви Семань у своїх думках зайшов до третої дівчини, під ним застукало.

— Щось заскоро Лубаш згаяне мене! — парубок подумав і обернувся назад на правий бік.

Застукало ще раз, багато сильніше. Неначе би змовившися з господарем, когут знов запіяв.

— Чого так гримаєш і ти чого так дрешся! — воркнув Семань. — Я сам знаю, що треба вставати.

Відстукнувся, і ще троха витягаючись, міркував собі:

— Я вже давно міг би мати яку, як би був сміліший. Андрій Матлан цілий рік молодший від мене, а що неділі сидить у Насті Лаврик. А Тодір Мідак? Що покаже свій палець, то якась сама загачиться. Я не гірший від них. За рік піду до війська. Мене вже заасентирували. То була би ганьба не лишити дома жадної дівки. Я пішов би відси так, щоби жадна за мною не плакала? Це не може бути! Як я боюся приступити до дівки, то що то буде перед ворогом, як прийде до війни?... Раз мати родила!

Семань розгорнув сіно і виліз з нього, витягаючися. Надів тільки кафтан, бо спати лягав так, як ходив. Його гребінчик був встромлений у стріху. Семань витягав його тільки в неділю. В будний день причісувався лиш пальцями. Тепер, коли вже думав станути перед якою дівчиною, виймив зі стріхи гребінь, хоч то не була неділя. Не мав масти на волосся, отже плював на пальці і на висках пригладжував льочки, скручуючи їх до переду. Так парубки виглядали юрніше, більше когутячо.

Коли Семань вже скінчив фризуватися, став сходити по драбині вниз. Там, при самій драбині, так, що сходячи він не міг не отертися о неї, стояла наймичка Каська. Семань зараз пізнав її. Щоб злізти, мусів собою троха відсунути її. Та він сказав лише:

— Ой! Чи не штуркнув я когось?

Не дожидаючи відповіди, пішов до пекарні, щоби там поснідати. Не чув, як Каська зітхнула і шепнула до себе:

— Я йому не вголові!

Аж прийшовши до пекарні, Семань став думати, чіхаючися в потилицю.

— Аж то з мене дурень! Чому я не використав нагоди. Лиш було обіймити і вицілувати. Було би по всьому... Та це прийшло так раптом, що я стуманів. Хтож міг знати, що вона буде там коло драбини і що я майже влізу на неї? Раньше того вона ніколи не робила... Та може вона ще завтра буде під тою драбиною. Може не буду такий дурний, як нині.

Нині й господар встав раньше. Стояв у пекарни, різав хліб і кидав його в миску з молоком. Накришивши, сказав до Семаня:

— Сідай і їдж, бо зараз підеш на друге село до Мединця по яблока. Я купив у нього два кірці на сушеницю. Возьмете до міхів кілько вдвигаєте і принесете.

— Хто то піде зі мною? — думав Семань. — Він каже возьмете і принесете, не возьмеш і принесеш.

— Каська піде з тобою, — додав господар.

Семань аж затрясся, в першій хвили жахнувшись. Та це була тільки хвилинка жаху. Коли пригадав собі свої наміри на нині, жах вступився перед силним вдоволенням.

— Хіба до чогось путнього добалакаємося — подумав. — Як не ідучи туди, то ідучи назад. Як я не зведу розмови на це, то вона зведе. Бо чогож би вона зачіпала мене, стануши коло драбини так, що собою заставила мені дорогу?

Семань не сумнівався, що Каська прилипне до нього, бо гадав, що не багато парубків таких гарних, як він. Поганий він не був і дівкам міг подобатися. Правда, ходив як поломаний, та кожда дівка хіба знає, що як його взяли до війська, то це не каліцтво. Кожда дівка знає, що такого у війську випростують.

До пекарні увійшла також Каська і присілася до миски. Була чогось сердита. Не диво, бо парубок, сходячи по драбині, так знехтував її!

— Що він гадає собі?! — думала дівчина. — Чи гадає, що для нього що найменше принцизна добра? Чи мої очі каправі? Чи писок кривий, худий? Чи стан як у риби? Чи волосся як щетина безроги? Може йому замало того, що я дістану лиш півтора морґа? Він дістане ще менше, бо тільки морґ. Якої йому забаглося?!

Тепер вони обоє їли з одної миски. Коли миска вже була порожна, він взяв міх під паху. Коли від нього вчула, що обоє ідуть в таку далеку дорогу, скоро й вона взяла міх під паху і обоє вийшли з хати. Хоч вулиця була досить широка, не ішли попри себе. Він ішов перший, вона за ним. Земля під ногами була тверда, примерзла. Було ще цілком темно. Хвилю ішли мовчки. Каську сердило, що він мовчить; він ждав, аж вона скаже яке слово. Сам не годен був вигадати, чим ту розмову розпочати. Нарешті таки промовив:

— Цеї ночі був перший мороз, бо земля тверда.

— Перший мороз був цеї ночі, бо земля тверда як камінь — повторила Каська.

Якийсь час знов ішли мовчки. Семань думав, думав і знов промовив перший.

— Мабуть ще дуже рано, бо рання зоря ще не зійшла.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПО ЧОМУ ПІЗНАТИ?

У Каліфорнії арештовано недавно відомого бандита Томаса Робинсона, що мовляв, був останнім з „великих" бандитів. Як він признався до тяжких злочинів, щоби тільки вратувати собі життя, і пішов до тюрми відсиджувати досмертну кару, на котру його засуджено, поліція подала ґазетам вістку, як вона дізналася, де ховався цей бандит.

Показується, що на нього показала поліції одна жінка, що служила в одній крамниці з содою, куди Робинсон приходив пити охолоджуючі напитки. Бандит був перебраний за жінку, але поводився так, що справжня жінка відразу дістала підозріння, що це перебраний чоловік.

Цікаво знати, по чому пізнати перебраного за жінку чоловіка? Отже передовсім по голосі: бандит пробував укрити свій голос, не говорив, а коли говорив, то не договорював. Всетаки жінка пізнала, що це не чоловічий голос. Тоді вона приглянулася йому ближче. І побачила, що в нього кости руки грубші, як звичайно бувають у жінки. І шия теж була загруба. І вона сказала поліції.

РОМАНТИЧНЕ РОЗПІЗНАННЯ.

Отже справа була зовсім проста. Зовсім не така складна, як її змальовують письменники.

Наприклад, американський гуморист описує подібну ситуацію в своїх „Пригодах Томи Соєра". Один приятель героя, урвиголова, вбирається в дівочу сукню, підробляє коси й приходить до тітки героя. Тітка мала отже тяжче завдання, як мала каліфорнійська дівчина при содовій „барі", бо хлопчина мав ще тонкий голос. І кости в нього були певно ще „дівочі". І шия теж не набрала була вигляду шиї дозрілого чоловіка.

Не зважаючи на це, тітка його приятеля відразу переконалася, чи він хлопець чи дівчина. Вона кинула йому клубок (чи яблоко?), і хлопчина, щоби зловити його, стулив докупи коліна. Тітка відразу скрикнула: „Ти хлопець! Як дівчина ловить клубок, вона розкидає коліна на боки, не стулює докупи!"

Відомо, чому це так: дівчина має подолок. Якби хлопець таке робив, він пустив би клубок між коліна.

НЕРОМАНТИЧНЕ.

Кажуть, що анґлійський письменник Конан Дойл, котрий писав багато оповідань і повістей про злочинців і детективів і створив відому постать детектива Шерлока Говмса, а котрому через те нераз приходилося писати про вдалі і невдалі перебирання та вдалі пізнання перебраних людей, приїхав раз залізницею до одного анґлійського міста й при виході зі стації не мало зчудувався, як візник повозки до найму промовив до нього: „Куди вас повезти, пане Конан Дойл?"

„Звідки ви знаєте, що я Конан Дойл?" — питається письменник. „Чи не детектив ви у перебранню? Або чи не минулися ви зі своїм покликанням, чи не мали ви бути детективом?"

„Пане Дойл, про ваш приїзд сюди писалося в нашій ґазеті. І в ній колись була ваша фотоґрафія".

„Алеж я тоді був іще молодий і одіння в мене зовсім інакше. То як ви пізнали між цими всіми людьми, що тут висіли, що Конан Дойл це я?"

„Аджеж ви маєте вписане своє імя на карточці вашої валізки, пане Дойл!"

З цеї історії виходилоб, що автор-письменник зовсім не потребує бути так розумним у практичнім життю, як розумними людьми він малює людей у своїх творах.

МАРНОТРАВНИЙ СИН МАЄ КОМПАНІЮ.

На конвенції краєвої прогибіційної партії, що оноді відбулася в Найаґара Фолз, Ню Йорк, один з бесідників гостро виступав проти скасування прогибіції.

Говорив цей бесідник, що скасування прогибіції „залькоголізувало жінок". Мовляв, вернулася торговля горівкою, а з нею деморалізація. „Колись ми знали марнотравного сина, а тепер до нього пристала ще пюча дочка".

Коли нинішні часи порівнати з часами зперед війни, то він має слушність. Одначе чи винувате тут скасування прогибіції? Чи може сама прогибіція? Чи може ні одно ні друге, а загальна тенденція розвою суспільности, яку прогибіція та її скасування тільки приспішили?

НЕБЕЗПЕЧНІ ПЯТЕРНЯТА.

Про відомих канадійських пятернят сказав недавно публично один лікар замітну осторогу: радив він людям, що займаються їх вихованням, дати дівчатам нагоду бавитися з хлопцями.

Як цього не буде, говорив цей учений, то пятачки виростуть на „дівчата-ляльки", себто гарні тілесно, але без почувань. Спеціяльно не будуть вони мати почувань до хлопців: як вони будуть красні, то будуть уміти закрутити хлопцям голови, але самі не будуть нічого до них почувати. Будуть це немовби баламутки, що баламутять хлопцям голови, що бавляться почуваннями хлопців.

Лікар говорив на основі широкого досвіду лікарів-психіятрів з дітьми. Зараз на другий день по цій заяві ґазети принесли фотоґрафії чворачок, уже дозрілих, що вибралися на відвідини до канадійських пятачок. Наскільки можна судити з фотоґрафії, закид ляльковатости не перебільшений.

ТАК МАЄ БУТИ?

Про цю справу кождий може дізнатися з розмови з жінками цікаві річи.

Як займе становище лікаря, себто, що це справді недобре, як дівчина бавиться почуваннями хлопця, себто робить усе, щоби він її полюбив, а потім з цього нічого собі не робить і хлопця кидає, то він зараз певно стріне жінок, які на цю справу дивляться інакше.

Деякі з жінок у розмові явно займають інакше становище. На їх думку так і мається робити: дівчина справді повинна старатися розбудити любов у хлопця; а потім за те й вухом не вести. Деяким жінкам аж очі блищать на думку, що якийсь чоловік за ними буде пропадати, а вони не будуть до нього нічого почувати.

Лікар, що остерігав вихованків канадійських пятернят, виходив з іншого заложення: він видно приймає за правило, що людина (чи хлопець, чи дівчина, не робить ріжниці), не повинна розбуджувати в іншій людині почувань, якщо вона не думає з цього почування тягнути консеквенцій для себе. Він, видно, осуджував однаково баламутів і баламуток, що розбуджують почування в людях другого полу тільки на те, щоб собі дати доказ, що вони можуть заволодіти почуваннями іншої людини.

Котре становище розумніше? Чи становище лікаря? Чи становище тих, що свойому полові приписують право баламути людей другого полу?

ОДИН БІК СПРАВИ.

Люди, що признають свойому полові право, яке вони заперечують другому, подібні до того добровольця, що потішав матір: „Мамо, не журіться; я скоро вернуся. Одного-двох уложу, і — назад!"

„А як хтось тебе уложить?" — плаче далі мати.

„А мене за що? Або я кому що винен?"

Мусій Степанчук.

ЯК ТЕБЕ ЗАБУТИ, ЗЕЛЕНЕ ПОКУТТЯ?

Як тебе забути, зелене Покуття,
В барвінках і рутах?

Ти в своїх обіймах мене там пестило,
Як матір дитину, до груди тулило
Й любити ту землю мене научило;
Ти сонцю веліло на мене світити,
Вітрам мені сльози казало сушити.
Ох, якже забути тебе, надпрутянська
Землице вкраїнська?

Як тебе забути, мій Пруте дрімучий,
Ви вири і кручі?

Там в филях тих бистрих я мився, купався,
В квітистих зарінках і в лозах там ґрався
І повітрям чистим я жив і впивався;
Всі сили я черпав з грудей земель твоїх,
Добром твоїм б'ється вся кров в грудях моїх.
Ох, якже забути тебе, підкарпатська
Земличенько райська?

Якже вас забути, ви гори, горбочки
І села в садочках?

Там Прут поміж вами, як вюн довгий веться,
А тихії села купають в нім лиця.
А далі: Карпат гір хребет к небу пнеться,
А звідти юг віє, мов Довбуш говорить
І на Коломию глядить з Чорногори.
Ох, якже забути вас, райські криївки,
Покутські зарінки?

Якже вас забути, підгірські низини,
Цвитучі долини?

Під шум лісів ваших і піль зелененьких
Я вчився співати пісень цих рідненьких
І нині ось шлю їх до сіл тих тихеньких
І нині співаю, тугу розганяю,
До вас повернутись надії плекаю,
Бо годі забути ЗЕЛЕНЕ ПОКУТТЯ,
В БАРВІНКАХ І РУТАХ!

З українського життя в Америці

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Піти на концерт церковної музики 31-го травня.

Минулорічний концерт у честь Шевченка в Тавн Гол у Ню Йорку виказав дивну недостачу громадянської солідарности, якої ніхто не міг пояснити. Ціна білетів не була дорога, місця розкупили в більшості громадяни зпоза Ню Йорку, а долина була вполовині порожна. Великий хор з триста голосів під управою проф. Ол. Кошиця зробив своє діло прегарно, нюйорські ґазети в анґлійській мові помістили прихильні рецензії.

Але виказалося, що з української громади в Ню Йорку були на концерті лиш одиниці. Дехто пояснював відсутність загалу тим, що на 42-гу вулицю задалеко йти. Отже не пішли. А околиця прибула навіть і по сто миль.

Цього року маємо ще одну нагоду послухати великого і вже виробленого народнього хору, знову під управою професора Кошиця. Нема що закривати факту, що наш шановний професор хоче нашим та чужим людям показати красу нашої церковної музики в цілій її історії. Пояснення в ґазетах показують, що наша церковна музика не має собі пари щодо старинности й ориґінальности. Крім цього є вона випливом творчости самого народу, не зважаючи на грецько-візантійські впливи.

Ми, українці, як нарід із спеціяльним музичним замилуванням, повинні зрозуміти, що такої другої нагоди, як оця, вже не буде. Ні проф. Кошиць, ні наші хори не зможуть більше таке діло другий раз поставити. Чиж не варт вже для самого власного вдовілля прийти, щоб послухати цього небувалого досі у нас концерту?

Треба тут ствердити, що наше громадянство не відізвалося досі як слід на оголошення. Головно громадянство українського Ню Йорку. Наша молодь запрошує своїх учителів та учительок, щоб показати їм красу української пісні, чужинні визначні люди беруть участь у програмі, щоб показнати пошанівок для українців та їхнього духового провідника митрополита Шептицького, а самі українці замало заінтересовані самі собою!

Ліпше це все сказати наперед, щоб опісля знову не шукати причин відсутности публики. Особливо до нюйорської громади треба відозватися. Як оця громада, що має славу провідної громади в Америці, тим разом не допише, треба буде набудуче заректися уладжувати якісь маніфестації на більшу скалю.

Іще одна замітка: Коли в нас чогось нема, ах, як то ми нарікаємо, що то інші народи щасливіші від нас. А ось маємо свого Кошиця, якого не має ніодин інший нарід, коли йде про виконання народньої пісні; маємо хори здисципліновані; маємо ініціяторів, що взяли на себе ввесь тягар уладження концерту, бо самі ризикують своїми гришми; маємо трудящих учителів, що помагають проф. Кошицеві — а не достає нам простого розуміння вартости цього всього!

Покровителями науки й мистецтва бувають усе люди з грішми. А в нас, навпаки: одиниці, що мають троха гроша, майже не інтересуються мистецтвом. Годі переповідати значіння мистецтва для людського ума чи духа. Таж концерт у нас вже має своє вироблене імя. То чомуж на оцей концерт, тобто на Зелені Свята в Карнеґі Гол у Ню Йорку, так пинявo збираються наші люди? А в останній хвилині готові знайти оправдання, що для них не стало відповідного білету!

Отже нема що закривати факту: Як наша знать, наша еліта, наші грошевиті люди, наші освічені передовці в кожній громаді з нюйорської округи не рушаться, то яким прикладом вони послужать для оціеї сірої маси, що справді мусить оглядатися на задні колеса?

Отже час цілій українській громаді рішитись і ділом це рішення засвідчити: „Йдемо на концерт у неділю, 31-го травня, масово!

С. Демидчук.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

З Союзу Українок.

Відділ 26 Союзу Українок Америки старається працювати в такий спосіб, який відповідав би найкраще ідеї нашої орґанізації. Нам здається, що жіноцтво в Америці повинно змагати до того, щоб ослабити ті впливи, які розбивають наші сили. Жінки не повинні доливати оливи до вогню, себто не повинні загострювати і так уже гостру політичну боротьбу між нами, а повинні старатися доводити наш нарід до обеднання.

Ми щиро віримо, що в едности сила, і до цеї едности прямуємо. І то ідемо до цього шляхом щирої праці, відданости рідній справі. Тому вважаємо своїм першим обовязком дбати про те, щоби допомагати як нашій справі в краю так і народній праці в Америці. Ми теж тої думки, яку піднесло Обеднання, що нам треба памятати за рідних в рідним краю, але теж не забувати і за тих сестер і братів, що опиняються в нещастю тут в Америці. І тому добре сталося, що ми зачали допомогову акцію потерпілим від повени українським родинам. Так треба поступати і в будучому. Саме коло такої акції найлекше обеднати ввесь добрий і творчий наш елемент. Ми зі свого боку переслали на допомогу повенянам через Обеднання $10.

ЗА ВІДДІЛ:

П. Стецко, К. Хомяк, П. Будор, П. Прибила.

ДУМКИ В ДЕНЬ ПАМЯТИ

(Подає **д-р Джан Л. Райс,** комісар здоровля міста Ню Йорку).

В суботу, 30. травня, будуть багато стейтів святкувати День Памяти. Це день, у котрім скрізь віддають пошану памяті погиблих жовнірів та моряків, — час, коли прикрашують гроби тих героїв. Це святочний день для багатьох, для більшости. Також свято і для тих, котрі відвідують цвинтарі в цили віддання пошани поляглим, як теж і свято тих родин, по котрих смерть ще не посягла своєю рукою.

Не всі ті, що відвідують кладовища, будуть покриті жалобою по жовнірах чи моряках, убитих підчас світової війни. Багато будуть вшановувати память мабуть своєї дитини, котра померла вдома через певну недугу, від котрої часто можна охоронитись. Правда, що не можна охоронитись від кожної хвороби, але медична наука має вже багато способів та зарад проти багатьох поважних недуг, котрі не тільки можна вилікувати, але теж охоронитись від них. Лихо криється в тім, що ще сьогодні дуже багато людей пробують самі куруватися, замісць вдаватися до свого родинного лікаря по пораду.

В місті Ню Йорку впродовж 1935 р. померло шістдесять шість дітей від дифтерії; багато з них тому, що їх родичі або занедбали або не згодились на переведення відповідного застрикування дитині. По цілім краю багато більше померло з тих самих причин. Наглядно виказано, що від дифтерії можна охоронитись та в дійсности нема оправдання, щоби будьяка дитина занедужала, а ще менше від тої недуги помирала.

Але дифтерія це не одинока недуга, проти котрої зроблено великий поступ. Є, наприклад, багато хронічних недуг у дорослих людей, від котрих можна охоронитись, якщо вчасно їх вислідиться та почнеться лікувати. Багато з тих недуг приходять ступнево та звертають увагу хворого, аж добре розвинуться. Якби так кожна людина віддалася час від часу оглядинам свого родинного лікаря, тоді менше хворіб мали би можність розвитку, а ще менше було би задавнених. Це є найкраще обезпечення, — льоґічний спосіб збереження здоровля. Чому не віддатись таким оглядинам іще сьогодні? Коли це виконаєте, то День Памяти додасть вам сили на будучі роки.

ФЛІС.

ЯК ПАСТУШОК ПОВЧИВ НЮТОНА.

Славний природник Нютон (1643—1727) вийшов раз на прохід із своєї віллі на селі, де він звичайно проводив час у найбільші спеки. В глибокій задумі йшов він полями. Там стрінув його пастушок, що гнав поквапно вівці до хати. Хлопчина знав Нютона й закликав до нього: „Пане, глядіть, щоб ви були в хаті, бо буде буря!"

Нютон прокинувся з задуми, оглянув обрій, але тому, що на краю його побачив тільки кілька маленьких хмаринок, подумав, що хлопчина хоче з нього поглузувати, та йшов дальше своєю дорогою. Вкоротці був так занятий своїми думами, що навіть не завважив, як ціле небо покрилося грізними хмарами. Важкі каплі дощу, що били його в обличчя, не дали йому займатися роздумуванням і внедовзі серед блискавок і гуркоту громів став падати зливний дощ на беззахисного вченого. Та Нютон не думав у такій невтішній ситуації ані про небезпеку, ані, що може його вбити грім, ані про свою перемоклу одежу, тільки про осторогу пастушка. Питання, звідкіля взяв хлопчина це спостереження й знання, не сходило йому з думки. Він не втерпів і якстій пішов у село, щоб віднайти пастушка. Як тільки віднайшов пастушка, кинувся до нього з питанням: „Звідкіля ти знав, що надходить буря?"

Хлопчина усміхнувся хитро. „Добродій хотів би про те дуже довідатися, але я цього не зраджу".

Нютон, що його зацікавлення було в найбільшім напруженню, витягнув з кишені ґвінею (21 шилінґів) і сказав:

— „Цю золоту монету дам тобі, як зрадиш мені своє знання.

Хлопчина взяв золоту монету: „Добродію, завжди, як баран качається на хребті, надходить буря".

Нютон відійшов до хати з довгим носом та з природничим поученням, що коштувало його ґвінею, щоби перебратися в суху одежу. Переодягаючися, роздумував він над теорією й практикою.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 22 травня, в годині 7-мій ввечір, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин вул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свій довг; коли цьогоп місяця не вирівнають будуть суспендовані. — С. Чорномаз, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в суботу, 23 травня, в годині 7:30 ввечір, в гали Чеського Нар. Дому, 29-19 — 24-та Евеня. Просимо всіх членів приходити частійше на збори. Пригадуємо вам, щоб ви привели зі собою на збори своїх знайомих і вписали їх в члени У. Н. Союза. Просимо довгуючих членів щоб старалися вирівнати свої залеглости в цім місяци. Не приявний на зборах член чи урядник підлягає карі згідно зі статутом. — І. Сидор, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

НЕ ПЛАЧ!

Не плач, мати Верховино,
Що не маєш долі;
Ще засвітить ясне сонце
І по твоїм полі.

Ти ще будеш колись славна,
Будеш голосною,
Знову гарно приберешся
Рідною красою.

І відчиниш свої очі,
Покриті тугою,
Й приголубиш свої ниви
Білою рукою.

В. Щадей,
Вишне Студене, Закарпаття.

ПОДЯКА.

Щиро дякую головним і відділовим урядникам У. Н. Союзу за скору і повну виплату посмертного по моїм братові бл. п. Марку Вуксанович. Бажаю У. Н. Союзові якнайбільшого успіху і кличу всіх, щоб вступали в члени, бо У. Н. Союз є одинокою орґанізацією, яка є певною і точною.

Степан Вуксанович.

У суді.

Суддя: — Чи обвинувачений признається, що вдарив жінку кріслом так сильно, що крісло поломилося?

Обвинувачений: — Так, прошу пана судді.

Суддя: — Чи ви жалуєте?

Обвинувачений: — Певно, цеж було стилеве крісло!

ВІДОЗВА СЕЛА ВИШНЕ СТУДЕНЕ, НА ЗАКАРПАТТІ.

Управа читальні Т-ва „Просвіта" в селі Вишне Студене, на Закарпатті, звертається отсим до Вас, заморські земляки, з проханням перевести у себе збірку на вибудування Народнього Дому в нашому селі.

Збудування Народнього Дому в цю тяжку та заразом передомову хвилю нашого національного відродження є дуже конечне в нашому селі. А тому, що наше верховинське село дуже вбоге й не в силі власними засобами поставити цього дому, ми рішили звернутися з горячим проханням до наших заморських братів, щоби прийшли нам з поміччю. За найменшу жертву будемо глибоко вдячні.

Жертви просимо ласкаво слати на адресу:

PETRO SCADEJ,
V. Studeny c. 110, p. p. Izky,
P. Rus. — C. S. R.

ЗА ЧИТАЛЬНЮ Т-ВА ПРОСВІТИ:

П. Щадей, гол., **В. Щадей**, секр.

МИЛИЙ КРАЙ.

Сумно мені, милий краю,
І я плачу з болю,
Бо я бачу красу твою
І твою недолю.

Коли вже ти, милий краю,
Цвистимеш для своїх?
Чи довго ще треба ждати
Лицарів-ізгоїв?

Коли пічнуть веселіти
Твої сумні гори
Й над тобою розгорнуться
Народні прапори?

В. Щадей,
Вишне Студене, Закарпаття.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЛОПЕЗ, ПА.

Хорому письменникові.

Посилаю $2 як — лепту вдовиці, призначену на допомогу нашому так щиро відданому народньому робітникові П. М. Кушніреві-Богушеві, що втратив найцінніший дар — зір. Вірю, що знайдуться інші, що відчують трагедію нашого знаменитого журналіста і громадського діяча.

Ф. Наддніпрянка.

—Панно Марійцю, я хотілаб, щоби гості трохи розірвалися. Можеб ви щось заспівали?

—Добре, прошу пані, одначе прошу їм заповісти, що я щойно початкуюча.

—Не треба, дитинко, вони самі зорієнтуються.

СУСІДИ.

—Дуже вас, сусідо, перепрошую, що мої кури погребли вам грядки.

—Алеж це дурниця! І так мій пес загриз вам дві курки.

—Багателька! За те я вам пса підстрілив.

—Дрібничка. Чейже мої хлопці вибили вам за те вікна. Мені навіть прикро.

—Не журіться. Я вже вам за те струїв корову.

—А моя жінка вашій око видрапала. Дуже перепрошую.

—Нема причини! Не робіть собі докорів. Я вже за те підпалив вам стодолу. Дивіть, як гарно горить!...

Наші діти.

Два хлопчики сваряться.
—Мій батько багатший від твого.
—А мій розумніший.
—А мій твому позичив гроші!
—А мій не віддасть.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНИ.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На поклик Обєднання Український Центральний Комітет Національних Товариств зарядив і відбув надзвичайні збори дня 31. березня 1936. На тих зборах були заступлені своїми делеґатами:

Український Демократичний Клюб, Товариство Запорозька Січ, від. 234 У.Н. Союза, Братство Арх. Михаїла, від. 142 У. Н. Союза, Сестрицтво Любов, від. 37 У. Н. Союза, Товариство Запорозька Січ, від. 3. У. Н. Союза, Дочки України, від. 24 Союза Українок і 65-тий від. О.Д.В.У.

Збори відкрив голова Іван Клок, пояснюючи присутнім делеґатам, що збори скликано, щоби спільно порадитись, в який спосіб ми моглиб прийти з якнайскоршою поміччю українським потерпілим від повени. Переведено коротку дискусію та рішено, щоби члени Українськоо Центрального Комітету занялись збіркою по хатах. Всі присутні делеґати радо згодились піти по хатах та збирати жертви.

Жертвували по $10: У. Н. Дім, Тов. Запорозька Січ, від. 234 У. Н. Союза й Дочки України, від. 24 Союза Українок. По $5: Бр. Арх. Михаїла, від. 142 У. Н. Союза й Сестр. Любов, від. 37 У. Н. Союза.

На лісту зібрали Іван Клок і Василь Тулевич $39.00.

На ту лісту зложили: по $2: Р. Слободян, В. Кордит і В. Левчик; по $1: І. Клок, В. Тулевич, І. Сенько, Марія Лисичок, Г. Налепа, М. Либа, І. Світич, Т. Федош, О. Зизяк, С. Корнос, М. Корнос, М. Процик, І. Дончак, К. Качуряк, І. Качуряк, Анна Олексин, М. Сухорський, Т. Федич, О. Буката й В. Мазурик; по 50 ц.: Ева Ґарбовська, Анна Сокира, Анастасія Заканич, Романя Єлечко, Г. Сокира, І. Фринкевич, Н. Барна, Д. Токарчик, Я. Шубяк, С. Кама, М. Голубець, І. Пошивак, Анна Зизяк, І. Козак, Марія Салямок, Юрій Атаманчук, Д. Зазуля, І. Хребет, Г. Плішка, Ева Ґловацька, Д. Стець і П. Крохмаль; по 25 ц.: І. Палей, Анна Палей, Н. Іванів, Д. Тхір і С. Судя.

К. Пілат і Василь Ґреґа зібрали на лісту $24.40. Жертви зложили: по $1: К. Пілат, В. Ґреґа, М. Гринішак, П. Сташків, М. Ґенеґа, Т. Робець, Г. Ґерета, Т. Горін, П. Остапчук, М. Ядловський, Т. Луняк і М. Моркович; Я. Красновськи 75 ц.; по 50 ц.: Я. Лещак, І. Пілат, С. Марець, І. Коритко, Ксенька Лиса, В. Сас, Ю. Розиняк, І. Циктор, Ю. Петришин, Ева Теличка, Н. Марець, В. Ґорон, Марія Джуґан, С. Лещук, М. Стиранка, Т. Яворський, Ю. Бобак, С. Солтицький, І. Ґенеґа, С. Лабонський і І. Кузьо; по 25 ц.: Маґдалина Космида, Н. Богдан, І. Лохайовський і І. Воляр; А. Брода 15 ц.

На третю лісту збирали пані Ева Ковальчук, панни Варвара Беркоровайна та Марія Горін. Вони зібрали $17.70.

Жертви зложили: Л. Ковальчук $1.50; по $1: М. Щерба й А. Буса; по 50 ц.: Н. Купка, А. Пирожок, И. Писарський, Анна Орза, А. Войтович, І. Галущак, А. Василяк, Катерина Стець, Т. Єтасюк, Д. Вайда, І. Майко, Т. Урбан, Марія Шарій, І. Заканич, Ю. Гвіздь, В. Малиняк, Р. Крісвалис, П. Циктор, М. Кісь, Ґрей Єрл й А. Леськович; по 25 ц.: В. Куций, І. Довжицький, С. Прокопик, В. Ваняк, М. Телявський, І. Місюра, М. Стефура, В. Янюк, Ева Ванца, К. Каварис, М. Захарчук, Я. Маслій і Р. Гусович; В. Гробінський 20 ц.; В. Туфік 15 ц.; П. Довжицький 10 ц.

На четверту лісту зібрали пані Агафія Кінащук і Агафія Гандович $17.25.

Жертвували: по $1: Йосифа Музика, Н. Бабич, Агафія Ґандович, Г. Кінащук, Анастасія Огор і Анна Ґенеґа; Ю. Бойко 75 ц.; по 50 ц.: Анна Феткин, пані Мовчан, Т. Матвієць, Параня Бялецька, О. Семен, А. Фортуна, Т. Бутинець, Варвара Кругляк, Ф. Маґдич, М. Ґалінович, Софія Кузьмінська й Марія Жеребна; по 25 ц.: Анна Крутінська, Марія Крудецька, Анна Бабич, Г. Вилинський, Параня Ільків, Анна Сушко, пані Сабалус, М. Токор, С. Лайчич, Р. Дуклеман, Анна Невор, М. Горняткевич, Г. Могила й Н. Левен.

На пяту лісту зібрали пані Анна Погранична й Гелена Яцків $14.10.

Жертви зложили: по $1: С. Пограничний, С. Яцків, С. Фуртос, А. Полянський, Агафія Кіценюк, Т. Чечель, М. Романович, М. Федірко й П. Роботевський; по 50 ц.: Софія Закорчена, Ф. Кобрин, С. Задорецький, М. Могила, М. Гульник і П. Ворона; по 25 ц.: Паранька Чечіль, К. Возняк, В. Бурак, О. Федірко, Т. Ґенеґа, Й. Бурбеляк, Агафія Сурмай і П. Ґрип; Марія Давидович 10 центів.

Зібрано разом $152.45. Заплачено за авто $2.00, а до Обєднання вислано 6. квітня $101. 60, 7. травня $47.85, а 13. травня $1.00.

Разом $152.45.

ЗА КОМІТЕТ:

Іван Клок, предс.; **К. Пілат,** кас.; **Варвара Безкоровайна,** секретарка.

По фаховому.

—Щож сказала докторка, коли ти сказав, що кохаєш її?

—Ні словечка. Здвигнула лише плечима, взяла мене за пульс і записала рецепту.

У НАС.

У нас поля процвитають,
Широкі долини,
Зеленіють ліси, бори
Попід полонини.

У нас буки і ялиці,
Смереки високі.
У нас ниви, мов золото,
Блискочуть широкі.

У нас гарні, рідні пісні
І гарні звичаї,
Щире серце українське
Нарід в грудях має.

В. Щадей,
Вишне Студене, Закарпаття.

КАМІННИЙ ВУЖ.

Камінний вуж це китайський мур, котрий не так давно перейшли японці у війні з китайцями. Великанський він і від віків збуджує в одних подив і захоплення, в других критику і призирливий усміх. Як би не було, треба признати, що китайський мур крім пірамід це найгарніший твір своєї доби.

Будова його вяжеться тісно з пануванням цісаря Тсін-шелюанґ-ті. Багато літ треба було надлюдської праці міліонів людей, щоб збудувати цей незвичайний памятник. Врешті його завершили в році 244 перед Христом.

Камінний вуж обіймає таку скількість будівельного матеріялу, що з нього можна було би збудувати звичайний мур, що оперезав би двічі земну кулю. Китайці називають його великим десять тисячмилевим муром, хоч справжня ого довжина доходить до 600 миль. Він біжить від Тихого океану в глибину Азії, продираючись крізь гори, скали і яруги.

Будова мурів, як заборол перед нападом ворогів, не була винятковим звичаєм китайців. У старинних віках стрічаємо багато того роду робіт. Крім подібних укріплень кордонів у Сирії, Медії й Єгипті, казав такий мур збудувати на кордонах Великої Британії римський цісар Сентим Север. Ця думка не перевелася ще й до сьогодні. Укріплені кордони Франції з боку Німеччини нічим не ріжняться від китайського муру. Хіба тільки тим, що збудовані з заліза і бетону та йдуть глибоко під землею.

Її недуга.

—Ви мені вчора згадували, що ваша жінка хора, а сьогодні я стрінув її в „Домі мод"...

—Так... це її аптика!

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (9)

© 1935, Edgar Rice Burroughs Inc. — UNITED FEATURE SYNDICATE, Inc.

Запускаючися чимраз далі у нетри й не натрапляючи на ніякі небезпеки, хлопці ставали чимраз певніші себе. „Не даром називали нас у школі близнятами Тарзана" — сказав Док. „Алеж Тарзан є моїм кревняком, не твоїм", легко нагадав йому Дік, який уважав те посвоячення за велику честь і гордість.

До певної міри хлопці виглядали як справжні близнята. Вони були до себе дуже подібні, бо були синами двох сестер близнят, з котрих однана вийшла замуж за американця, а друга за анґлійця. Також хлопці разом виховувалися в одній добірній школі в Анґлії, а потім мали йти на вищі студії до Америки.

Коли товариші в школі почали кликати їх „близнятами Тарзана", вони порішили кожний раз вструґати щось таке, що вповні оправдало би цю назву. Вони вдрапувалися на дерева, рвали убрання й виґукували ріжні викрики, наслідуючи Тарзана, чим огірчували делікатних і аристократично вихованих товаришів.

Запрошення Тарзана відвідати його наповнило їх гордощами. Буяючи гадками по Африці, вони вже заздалегідь уявляли себе меншими Тарзанами. Це було причиною, що вони пустилися в дорогу. Вони не знали, що це твердість західньої цивілізації заставляє нераз мужчин змірятися свої сили з дикими, рознузданими силами.